

Forslag til intern budsjettfordelingsmodell for NMBU

Innstilling fra et utvalg oppnevnt av Fellesstyret

Ragnar A. Øygard, (leder), Per Heitmann, Ann Kristin Øyen, Olav Reksen,
Solfrid Odnnes og Hans Ekkehard Plessner

Hans Christian Sundby og Jan Aldal (sekretærer).

Oslo/Ås, 18.2.2013

1 Oppsummering av gruppas anbefalinger

1. NMBUs budsjettfordelingsmodell legges tett opp til prinsippene i Kunnskapsdepartementets modell, ved at man har en basiskomponent og en «resultatbasert» komponent. Ved å føre KDs resultatbevilgninger videre til instituttene skaper man samsvar mellom NMBUs og instituttens økonomiske interesser
2. Budsjettfordelingen bør benytte samme resultatkategorier som KD bruker i sin resultatbaserte tildeling for forskning og utdanning – og kun disse.
3. For resultatbasert tildeling i undervisning og forskning og ved opprettelse av nye studieplasser bruker man én flat sats: 65% av kronebeløpet NMBU får fra KD videreføres til instituttet som «produserte» resultatet. De øvrige 35% brukes til å styrke felles tjenester og strategiske satsinger, osv.
4. Instituttens budsjetttramme for 2014 beregnes på grunnlag av nåværende modeller ved henholdsvis NVH og UMB. Dette vil sikre at modellen ikke får omfordelingsvirkninger i innfasingsåret.
5. Basis-bevilgningen til hvert institutt beregnes som differansen mellom rammen i 2014 (fastsatt i samsvar med pkt 4) og hva instituttet ville fått av resultatbasert bevilgning under «ny modell». Dette er den Basis som vil inngå i budsjettet for 2015. Basis blir dermed i utgangspunktet historisk bestemt, og ikke bestemt av kriterier, mål og strategier.
6. Ettersom instituttens framtidige basisbevilgning avhenger av oppnådde resultater i 2012, kan det vurderes om det er behov for å korrigere for «unormalt» høy eller lav produksjon i 2012 ved beregning av Basis i 2014.
7. Utvalget mener det er unødvendig med regler om sikring mot stor reduksjon i et institutts budsjetttramme fra år til år, eller å beregne resultat på grunnlag av snitt over flere år.
8. Det bør innføres intern husleie for enhetene på Adamstuen etter mønster av den ordningen som er innført på Ås.
9. Ved flytting fra Adamstuen til Ås må nye satser, arealer og bevilgninger fastsettes for intern husleie for enhetene som flytter.
10. Bevilgningene til instituttene for å dekke husleie synliggjøres inntil videre som separat post ved budsjettfordelingen, og i alle fall til flytting til Ås er gjennomført.
11. Ved innføringen av internhusleie må fordelingen av overhead fra eksternt finansierte prosjekter mellom instituttene og sentralledet revurderes, da dette medfører at en større del av de indirekte kostnadene vil ligge på instituttene.
12. For at utlysning av ledige rekrutteringsstillinger ikke blir urimelig forsinket, vil arbeidsgruppa foreslå at styrene ved henholdsvis NVH og UMB for 2014 fordeler rekrutteringsstillinger etter sine vanlige kriterier.
13. Vi vil foreslå at NMBU bruker én fast sats for alle stipendiatstillingene, og at man bruker departementets "gamle" sats – tilsvarende kr 742 000 i 2013.

2 Gruppas Oppnevning og mandat

Fellesstyret gjorde i sitt møte 4.12.2012, sak FS-70/12 «Første drøfting av finansieringssystem og budsjettfordelingsmodell.» slikt vedtak:

Vedtak:

1. ()

2. Fellesstyret nedsetter et utvalg som skal konkretisere budsjettfordelingsmodellen, med

disse medlemmene: instituttleder Ragnar A. Øygard, Handelshøyskolen UMB, leder av utvalget, seniorrådgiver Per Heitmann, Økonomi- og planavdelingen, UiO, økonomisjef Ann Kristin Øyen, IKBM, UMB, instituttleder Olav Reksen, Institutt for produksjonsdyrmedisin, NVH og kontorsjef Solfrid Odnes, Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi, NVH. Tjenestemannsorganisasjonene oppnevner to representanter til utvalget, én fra hver institusjon. Sekretærer for utvalget er Hans Christian Sundby, UMB og Jan Aldal, NVH.

3. Utvalget skal legge frem forslag til budsjettfordelingsmodell med utgangspunkt i ekspertgruppens gjennomgang og anbefalinger. Utvalget skal spesielt legge frem forslag som kan styrke NMBUs strategiske satsinger og komme med anbefalinger om strategiske insentivmidler, som kan styrke samarbeidet mellom budsjettenhetene. Utvalget bes i denne sammenheng også gi anbefaling om hvordan investeringsmidler til blant annet vitenskapelig infrastruktur, kan innarbeides i budsjettfordelingsmodellen.

4. Sekretariatet får fullmakt til å utarbeide forslag til endelig mandat for utvalget på grunnlag av føringene over og føringene fra styrets gjennomgang.

5. Utvalget anmodes om å levere sin rapport innen mandag 10. februar 2013»

Tjenestemannsorganisasjonene ved UMB oppnevnte Hans Ekkehard Plesser som sin representant i utvalget. Tjenestemannsorganisasjonene ved NVH ga beskjed om at de ikke ville oppnevne noen.

Utvalget har hatt fire møter.

3 Hva menes med «intern budsjettfordelingsmodell»?

Grappa har hatt som mål å utvikle en modell som kan være et hjelpemiddel for Universitetsstyret i arbeidet med å realisere NMBUs mål og strategier. Modellen skal ikke i seg selv bestemme fordelingen mellom enhetene, men legge til rette for at Universitetsstyret kan treffe strategiske valg og koble fordelingen av ressurser til grunnenhetene opp mot universitetets mål. Det har ikke vært gruppas mandat å fordele penger, men å foreslå et rammeverk som kan være til hjelp ved diskusjonen om budsjettfordeling. Ved at budsjettdiskusjonen knyttes opp mot et slikt rammeverk kan enhetenes budsjettildelinger bli relativt forutsigbare fra år til år, samtidig som det kan gis en begrunnelse for fordelingen som kan knyttes opp mot universitetets mål.

Grappa har konsentrert seg om diskusjonen om budsjettfordeling til instituttene, og presenterer et forslag til en nøkkel som kan brukes ved denne fordelingen. For andre enheter er det vanskeligere å bruke en slik nøkkel som foreslått, i og med at de ikke selv utfører undervisning og forskning, men leverer tjenester som er nødvendig for undervisning og forskning ved instituttene.

Budsjettfordelingen tar utgangspunkt i at enhetene får tildelt rammebudsjetter med minimal grad av øremerking i forhold til hvordan midlene skal brukes. Modellen har et sett av regler eller nøkler for hvordan rammebevilgningen til universitetets institutter kan fastsettes som en sum av ulike komponenter. Dette er analogt til at Kunnskapsdepartementet har en «budsjettmodell» som legger føringer for hvordan bevilgninger til institusjonene fastsettes, men hvor det er lite omfang av øremerking av hvordan midlene brukes. Rammestyring innebærer at styret formulerer føringer og mål, mens enhetene bestemmer hvordan disse skal oppnås. Inndelingen av budsjettildeling etter oppgaver skal være et hjelpemiddel for styret til å finne fram til størrelsen på rammebevilgningen til instituttene, ikke en binding på bruken av midlene. Så lenge oppgavene blir løst tilfredsstillende, kan enhetene fritt omdisponere alle midler som ikke eksplisitt er øremerket. Forventningen er at dette gir større effektivitet, ettersom man på lokalt nivå har størst kunnskap om hvordan midlene best kan brukes for å nå målene. Rammebevilgning ansvarliggjør det lokale nivået. Resultatbevilgningene er basert på grove kriterier og fanger ikke opp alle aktiviteter. Det vil alltid være mindre oppgaver som følger med de store, og som dekkes av de midlene som følger de store oppgavene.

”Bevilgning basert på oppnådde resultater kan fremme god ressursbruk på to måter. For det første kan det å flytte midler fra enheter med dårlige resultater til enheter med gode resultater i seg selv føre til at midlene blir brukt bedre. For det andre kan resultatbasering stimulere til økt innsats for å oppnå gode resultater” (UiO 2007, s. 20)

Gruppen er bedt om å vurdere inkludering av intern husleie i budsjettmodellen. En slik ordning er innført ved UMB, og det er et krav fra Kunnskapsdepartementet at det må gjelde for hele universitetet. Vi har beskrevet hvordan dette kan gjøres og hvordan det kan knyttes til budsjettfordelingsmodellen, men har ikke kunnet gå veldig langt i detaljering av forslaget.

Gruppen tar som gitt at instituttene vil få tildelt budsjetttrammer for sin virksomhet og at underskudd og overskudd på instituttens budsjett kan framføres til neste budsjettår – innen rimelige grenser. Hva som skal oppfattes som «rimelige grenser», og hva som skal gjøres dersom et institutt over flere år akkumulerer underskudd, er et spørsmål som i prinsippet er uavhengig av budsjettmodellen. Dersom et institutt akkumulerer underskudd, må instituttledelsen, sammen med fakultets- og universitetsledelse, sette i verk tiltak for å sørge for bedre samsvar mellom enhetens inntekter og utgifter.

Arbeidsgruppen har hatt nytte av å konsultere det arbeidet som ble gjort av et utvalg ved Universitetet i Oslo for å utvikle ny finansieringsmodell der. Vi vil foreslå at grunnprinsipper fra deres utredning legges til grunn også i NMBUs modell. Vi viser spesielt til rapporten «*Ny finansieringsmodell. Forslag til ny fordelingsmodell ved Universitetet i Oslo*» (Heretter referert til som (UiO 2007))¹ Utvalget har gode og ryddige prinsipielle vurderinger av viktige problemstillinger ved intern budsjettfordeling i norske universiteter. Ikke alle deres forslag og anbefalinger kan overføres til NMBU, ettersom bl.a. størrelse, organisasjon og historie er forskjellig.

Grunnstrukturen i modellen er en inndeling av universitetets oppgaver i: 1) forskningsbasert utdanning, og 2) forskning, forskningsformidling og forskerutdanning.² Fordelingskriterier og nøkler knyttes til disse oppgavene.

¹ Rapporten er tilgjengelig her:

<http://www.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/okonomi/Fordeling/intern-finansieringsmodell/Finansieringsmodellutvalgets%20sluttrapport.pdf>

² UiO operer med fire oppgaver: 1) Forskningsbasert utdanning, 2) forskning og forskerutdanning, 3) Samfunnskontakt og 4) Samlinger, hvor de to siste følger av at UiO – i motsetning til NMBU – også er tildelt ansvar for museumsdrift.

Bevilgningene kan være av tre typer: a) Basisbevilgning, b) Resultatbaserte bevilgninger, og c) Satsinger. Vi vil foreslå at man også ved NMBU bruker ordet «satsingsmidler» og ikke «strategimidler», ettersom hele budsjettet bør brukes strategisk. Strategien blir i minst like stor grad implementert gjennom basisbevilgningene som gjennom satsingene.

Det gir en matrise for budsjettildeling til hver enhet som vist i Figur 1.

Figur 1: Inndeling av tildeling til instituttene i ulike komponenter

Tildelingsmåte og -grunnlag	a.Basis	b.Resultatbasert tildeling	c. Satsinger	Sum
1.Forskningsbasert utdanning	1.a.	1.b. - Årsstudenter (studiepoeng) - Utvekslingsstudenter	1.c.	Sum tildeling begrunnet i forskningsbasert utdanning
2. Forskning, forskningsformidling og forskerutdanning	2.a.	2.b. - Publiseringspoeng - Doktorgrader - Omsetning NFR - Omsetning EU	2.c.	Sum tildeling begrunnet i forskning, forskningsformidling og forskerutdanning
Sum	Sum basistildeling	Sum resultatbasert tildeling	Sum satsinger	Samlet rammetildeling

Ved å bestemme fordelingen mellom de ulike kategoriene og hvilke nøkler eller kriterier som skal brukes ved fordelingen av dem mellom enhetene, kan Universitetsstyret dimensjonere den langsiktige aktiviteten, samtidig som de strategiske valg synliggjøres og insentiver fra departementet videreføres til enhetene. I vår diskusjon har vi konsentrert oss om cellene 1.b. og 2.b., samt 1.a. + 2.a. som i utgangspunktet behandles som én historisk bestemt "sekk". Satsinger skiller seg fra Basis ved at de er tidsavgrensede. Vi har ikke diskutert prinsipper for fordeling av satsinger, bortsett fra tildeling av rekrutteringsstillinger, som inngår i 2.c.

Denne modellen er ganske parallell til hvordan Kunnskapsdepartementet tildeler midler, bortsett fra at den er mer detaljert enn KDs modell. Kunnskapsdepartementets budsjettmodell er beskrevet i ["Orientering om forslag til statsbudsjett 2013 for universiteter og høyskoler"](#).

Det er bare en del av bevilgningene som kommer til institusjonene fra KD som tildeles til instituttene over deres ramme. Øvrige midler som ikke fordeles gjennom budsjettmodellen, disponeres til felles administrasjon, felles tjenester (for eksempel felles bibliotek), sentre og andre støtteenheter, øremerkede rekrutteringsstillinger, strategiske satsinger utenom instituttene – kort sagt alt annet. Ved innføring av intern husleie må alle instituttene betale for drift og løpende vedlikehold av bygninger som de disponerer, mot at basisbevilgningen økes for å ta høyde for dette. I de nærmeste årene bør husleien være synliggjort som en egen post i tildelingen til instituttene.

4 Viktige føringer i arbeidet med ny modell

I arbeidet med ny modell har arbeidsgruppa vektlagt noen prinsipper som har vært førende for våre forslag:

1. Innføringen av ny modell skal **ikke** føre til omfordeling mellom budsjettenhetene i 2014 (i forhold til hva som ville vært situasjonen uten ny felles budsjettmodell). (jfr diskusjonen i FS i sak 70/12)
2. Modellen skal fordele midler til instituttene direkte.
3. Det forutsettes at kostnader med etablering av fakultetsstyrer og fakultetsadministrasjoner dekkes innenfor summen av rammene til sentraladministrasjonene ved NVH og UMB.
4. Universitetsstyret og fakultetsstyrene skal disponere midler til satsinger. Modellen bør gjøre det mulig å knytte fordelingen av basis- og satsingsmidler opp mot universitetets mål.
5. Enkelhet og forutsigbarhet: Modellen bør være enkel å forstå i forhold til hvordan den er bygget opp og fungerer. Instituttene bør kunne se hvilke budsjettmessige konsekvenser endring i resultater har, og Universitetsstyret bør kunne se hvilke konsekvenser det vil ha å endre eller justere parametere i modellen.
6. Modellen bør gi langsiktighet og forutsigbarhet i budsjettfordelingen. (Dette er ikke samme som at det ikke kan være variasjon fra år til år - jfr 8, under)
7. Insentiver til å oppnå resultater: Kunnskapsdepartementet har en budsjettmodell der institusjonene får økonomisk uttelling for å produsere kvantifiserbare resultater innen forskning og utdanning. Slike incentiver bør videreføres til grunnenhetene for å skape godt samsvar mellom de styringssignaler som ligger i KDs modell og de som videreføres til enhetene.
8. Enkelhet i praktisering og kontroll: I gjennomføringen av Kunnskapsdepartementets modell er det bygget opp et sett med regler for å presisere hvilke resultater som skal gi økonomisk uttelling og hvordan de skal vektis. Det finnes også et system for uavhengig kontroll med rapporterte resultater. Dersom andre resultat kategorier skal inkluderes, må det etableres rutiner for rapportering og uavhengig kontroll av rapporterte resultater.

Ettersom modellen ikke skal legges opp til omfordeling mellom enheter i utgangspunktet (kriterium 1) og skal bygge på Kunnskapsdepartementets modell, kan det være nyttig å ha klart for seg hvordan budsjettfordeling skjer ved NVH og UMB i dag, og hvordan Kunnskapsdepartementets budsjettfordeling foregår.

5 Nåværende budsjettmodeller ved NVH og UMB

Nåværende budsjettmodeller ved NVH og UMB er beskrevet i rapporten "Finansieringssystem og intern budsjettfordelingsmodell for Norges miljø- og biovitenskapelig universitet (NMBU)" fra Hans Christian Sundby og Jan Aldal, datert 26.9.12³. De presenterer også modellen til Universitetet i Oslo. Deres rapport konkluderer med noen anbefalinger for utforming av ny modell. Forslaget fra arbeidsgruppa til ny budsjettmodell følger i all hovedsak disse anbefalingene.

Kunnskapsdepartementets budsjettmodell er beskrevet i "[Orientering om forslag til statsbudsjett 2013 for universiteter og høyskoler](#)". I de årlige budsjettene framstilles budsjettet inkrementelt: Det tar utgangspunkt i fjorårets budsjett og legger til eller trekker fra beløp forhold til endringer i grunnlaget for budsjettet.

³ <http://www.lifesciences.no/statisk/forsiden/fellesstyret/Ekspert rapport%20finansiering.pdf>

Det kan være nyttig å se de hvordan NVHs og UMBs inntekter og utgifter fordeler seg på hovedkomponentene som inngår i Kunnskapsdepartementets tildeling.

Tabell 1. Fordeling av statstilskudd fra KD til NVH og UMB i statsbudsjettet for 2013 (millioner kroner)

mill. kroner	NVH	UMB	SUM
Basis og strategi	188	498	686
Hvorav:			
- Øremerket rekrutteringsstillinger	28	64	92
Undervisningsresultater	49	161	210
Forskningsresultater	19	69	88
SUM	256	728	984

Ved NVH og UMB er midlene fra statstilskuddet disponert i grove hovedkategorier:

Tabell 2. Intern fordeling av statstilskuddet hovedkategorier i budsjett 2013 (millioner kroner)

	NVH		UMB		SUM	
	mill. kr.	%	mill. kr.	%	mill. kr.	%
Instituttene rammetildeling	142	54 %	349	48 %	491	50 %
Rekrutteringsstillinger	22	8 %	64	9 %	86	9 %
Sentre	0	0 %	28	4 %	28	3 %
Resten: Bibliotek, Fellesadministrasjon og drift, med mer	61	23 %	196	27 %	257	26 %
Drift, vedlikehold og utvikling av bygningsmassen	36	14 %	92	13 %	128	13 %
SUM	261	100 %	729	100 %	990	100 %

Noter:

- Summene i Tabell 2 avviker litt fra Tabell 1 fordi tallene (for NVH) i Tabell 2 også omfatter kr 6 mill i sentral overhead av eksterne oppdrags- og bidragsprosjekter
- Ved UMB ligger til sammen ca 12 («gamle») rekrutteringsstillinger inne i instituttene ramme
- Med «drift, vedlikehold og utvikling av bygningsmassen» menes ved NVH budsjettet som går til teknisk avdeling. Ved UMB er dette midlene som går til drift og løpende vedlikehold av bygningsmassen. Av dette bevilges kr 52,6 mill til instituttene og SHF for å dekke internhusleie. Det tilsvarer 7% av UMBs budsjett. (SKP får ikke husleiebevilgning.)

Fordelingen av internhusleie ved NVH er ikke beregnet. Men dersom vi antar at instituttene ved NVH legger beslag på en like stor andel av NVHs bygningsmasse som instituttene + SHF gjør ved UMB – ca halvparten – kan vi beregne den andelen av det samlede statstilskuddet til NVH+UMB som legges inn i ramme pluss internhusleie til instituttene + SHF og SKP. Det blir:

Instituttene rammetildeling:	50%
Sentrene rammetildeling:	3%
<u>Instituttene andel av «husleie»</u>	<u>7%</u>
Sum	60%

Vi behandler rekrutteringsstillingene separat – som strategiske satsinger. I NVHs budsjettoppsett er rekrutteringsstillingen inkludert i instituttens ramme. I oversikten over er de trukket ut og spesifisert separat. Når de to sentrene SHF og SKP er tatt med i oversikten, er det fordi de leverer tjenester til forskning og utdanning ved noen få institutter og alternativt kunne vært regnet inn som del av basisbevilgning til disse instituttene – slik det er gjort med klinikkene ved NVH.

6 Forslag til ny modell

Gruppen mener at det vil være problematisk å gjøre enten UMBs eller NVHs modell gjeldende for hele NMBU. Vi vil foreslå at man velger en ny modell som samsvarer bedre med de kriteriene som er presentert over, samtidig som de bygger videre på elementer fra NVH og UMB sine modeller – kombinert med prinsippmodellen til Universitetet i Oslo.

En slik ny modell for rammetildeling til instituttene bør utformes som følger:

Modellen legges tett opp til prinsippene i Kunnskapsdepartementets modell, ved at man har en «basiskomponent» (KD kaller den også «strategisk tildeling») og en «resultatbasert» komponent. Begrunnelsen for å føre KDs resultatbevilgninger videre til instituttene er først og fremst at man på den måten skaper samsvar mellom NMBUs og instituttens økonomiske interesser.

Det kan være nyttig av og til å ta en gjennomgang av fellestjenestene ved NMBU for å se om de fortsatt bør finansieres som fellestjenester.

Kunnskapsdepartementet har fastsatt at det skal innføres internprising for bruk av bygningsarealer – dvs et system med intern husleie. Et slikt system er innført ved UMB og må innføres for hele universitetet. Vi har gitt et forslag til hvordan det kan gjøres.

Gruppen har foreslått at det for enkelthets skyld brukes én fast sats som "skatt" på de inntekter NMBU får fra departementet før de videreføres til instituttene. Det vil si at en fast prosentdel videreføres til instituttene, mens resten ("skatten") går til å finansiere fellestjenester som infrastruktur, fellestjenester og fellestiltak, satsinger, osv.

Som det går fram av Tabell 2 over, blir ca 60 % av NMBUs samlede statstilskudd fordelt til instituttene i dag som rammebevilgninger og «intern husleie»⁴, 9% disponeres til rekrutteringsstillinger fordelt til instituttene, mens resten, 31% er «skatt» for å finansiere det øvrige.

«Skatten» foreslås satt til 35 % i utvalgets budsjettmodell, mens 65 % av resultatbasert tildeling for forskning og 65% av utdanningsinsentivene (uttelling og strategisk tildeling) beholdes av instituttene. Dersom "skatten" overstiger kostnadene ved fellestjenestene, kan den også disponeres av universitetsstyret til å styrke instituttens rammer ved å øke tildelingene til Basis, og dermed bl.a. oppnå at Basistildelingen bedre avspeiler mål og strategier, og i mindre grad kun blir historisk bestemt. Universitetsstyret kan regulere «skatten» slik at behovet for fellestjenester og fellestiltak dekkes på en adekvat måte.

Ved at resultatbevilgninger ikke videreføres fullt ut til instituttet som genererte dem, men "skattlegges", vil gode resultater også komme andre enheter til gode, ved at det blir mer midler til fellestjenester, til strategiske satsinger og til justering av basis.

⁴ Her foregriper vi innføringen av internhusleie på Adamstuen. Ettersom intern husleie ikke er innført, er dette omtrentlige tall.

For instituttenes inntekter fra eksternt finansierte prosjekter (bidrag og oppdrag) må det også fastsettes satser for hvor mye de skal bidra til finansiering av fellestjenester. Regelen bør være at de betaler i forhold til hvor mye slike ressurser de legger beslag på. Det ligger utenfor utvalgets mandat å foreslå hvilke satser og kriterier som bør brukes for å beregne slik "overhead".

6.1 65 % av resultatbevilgningen og strategisk tildeling for nye studieplasser fra KD videreføres til instituttene.

Resultatbevilgningen omfatter i denne sammenhengen uttelling for studiepoeng, uttelling for utvekslingsstudenter, publiseringspoeng, doktorgrader, omsetning av NFR-midler og omsetning av EU-midler.

Utvalget vil foreslå at man overfører en flat sats på 65 % fra [resultatbevilgning og strategisk tildeling for nye studieplasser](#) til instituttet som «produserte» resultatet. De øvrige 35% brukes til å styrke felles ressurstilgang til vedlikehold, drift og utvikling av felles infrastruktur, felles administrasjon, strategiske satsinger, osv. Av hensyn til enkelhet bør det legges opp til at man bruker én fast prosentsats for alle resultatavhengige midler fra KD. Instituttenes basisbevilgning kan økes ved innpassing av nye «fullfinansierte studieplasser» tildelt fra KD. Gruppa foreslår som hovedregel at også 65 % av bevilgningen fra KD for nye studieplasser gis som tillegg til basis på de instituttene som gir undervisningen på studieprogrammet som får tildelt nye plasser.

Ved at andelen som videreføres er mindre enn 100 %, reduserer man instituttenes insentiv til å bruke ressurser for å oppnå resultater som for dem gir overskudd, men som for universitetet som helhet gir underskudd. Prosentsatsen 65 % ligger litt over dagens fordeling av midler mellom instituttene og andre enheter ved de to institusjonene når internhusleie er tillagt instituttenes ramme, jfr over. Det er imidlertid ingen selvfølge at marginale økninger i NMBUs inntekter skal ha samme prosentvise fordeling mellom institutter og fellestjenester som den eksisterende, gjennomsnittlige, fordelingen. Ideelt sett burde det være rom for stordriftsfordeler i mange av fellestjenestene. Fusjonen burde bl.a. gi rom for stordriftsfordeler og besparelser på det administrative området.

En lavere sats for midler som videreføres direkte til instituttet, medfører:

- svakere insentivvirkning av resultatbaserte tildelinger
- bedre finansiering av fellestjenester
- mer friske midler på Universitetsstyrets hånd, og dermed bedre muligheter for økt tildeling til instituttene som strategiske satsinger og justering av basis.
- Med utvalgets forslag til hvordan modellen skal fases inn, betyr lavere resultatandel til instituttene at de går inn i modellen med en høyere Basis, ettersom Basis i startåret 2014 blir bestemt som en residual. (Mer om innfasing under).

Lavere andel av resultatmidler til instituttene medfører også at institutter som har vekst i sine resultater over tid bidrar relativt mer til fellestjenestene enn de som ikke vokser – med mindre det også over tid foretas justeringer i Basisbevilgningene.

Samme prosentvis videreføring av utdanningsinsentivene (Tabell 3) medfører forskjeller i kronebeløp i overføringene til fellestjenester som infrastruktur, fellestjenester og fellestiltak mellom

fagområdene (A- F). Dette gjenspeiler ulike kostnader ved gjennomføringen av de forskjellige studiene.

Tabell 3. Kunnskapsdepartementets kategorier og satser for utdanningsinsentivene i 2013 (tall i kroner):

Kategori	Uttelling	Strategisk tildeling	Sum
A (kliniske studier, veterinær)	135.000	204.000	339.000
B (design, arkitektur)	103.000	153.000	256.000
C (realfag - høyere grad)	69.000	104.000	173.000
D (samfunnsvitenskap, lærer- høyere grad)	49.000	73.000	122.000
E (realfag, lærer - lavere grad)	42.000	63.000	105.000
F (teorifag, samfunnsfag - lavere grad)	34.000	51.000	85.000

6.2 Resultatkategorier: Samme som KD bruker i sin modell

Budsjettfordelingen bør benytte samme resultatkategorier som KD bruker i sin resultatbaserte tildeling for forskning og utdanning – og kun disse. Viktige mål eller hensyn som ikke gir finansiell uttelling etter dette prinsippet, for eksempel forskningsformidling, kan følges opp ved at enhetene får resultatkrav i forhold til disse – på samme måte som Kunnskapsdepartementet presenterer resultatkrav i forhold til ulike aktiviteter i det årlige tildelingsbrevet til institusjonene.

Bruk av departementets satser og kategorier har åpenbare fordeler. Det blir lett å forholde seg til endringer i bevilgningene fra departementet, enten de skyldes endringer i studiepoengproduksjonen eller vedtak om oppretting eller nedlegging av studieplasser – eller andre forhold. Virkningene på det interne budsjettet blir oversiktlige og forutsigbare.

UMBs budsjettmodell har to kategorier som ikke inngår i KDs modell. Det er «Forskningsformidling» og «patenter», mens NVH har kategoriene «fordypingsstudenter» og «diplomater». Det foreslås at disse ikke inngår i ny modell, både av hensyn til enkelhet og samsvar med KDs insentivstruktur.

For «forskningsformidling» har det vist seg å være problematisk å foreta en entydig kategorisering av hvilke resultater som skal telle og hvordan de skal telles, blant annet fordi registeringskategoriene i databasen Cristin ikke er fullgodt egnet for dette formålet. Relativ vektning av ulike resultat som kan inngå (for eksempel en lærebok versus et avisintervju) må også fastsettes. Det vil dessuten være nødvendig å etablere en egen administrasjon for å kontrollere instituttenes egenregistreringer i Cristin, ettersom det ikke finnes noen etablert ordning for uavhengig kontroll av registreringene.

6.3 Fastsetting av Basisbevilgningen i 2014

Instituttene får fastsatt en Basis-bevilgning ved innfasing av modellen i 2014. (Se under om hvordan dette gjøres). Universitetsstyret vil deretter ved hver budsjettbehandling ta stilling til eventuelle justeringer i Basisbevilgningen til instituttene (ut over det som følger av ordinær lønns- og prisjustering). Under har vi skissert et rammeverk for en slik diskusjon.

Ettersom plasser gis til et studieprogram som flere institutter bidrar til, vil det ofte være nødvendig med en fordeling mellom instituttene. Denne fordelingen må holdes opp mot styrets ønskede utvikling av instituttene basisbevilgninger, ettersom tildeling av nye fullfinansierte studieplasser og fordeling av midlene som følger med vil være den viktigste måten å endre instituttene basisbevilgning på. Ettersom dette vil variere fra program til program, må dette behandles fra sak til sak.

6.4 Sikring mot store variasjoner fra år til år

Ved store svingninger i produksjonen kan modellen medføre en del variasjon fra år til år i rammebudsjettet for et institutt. Slik variasjon er ikke nødvendigvis problematisk, ettersom større resultater også ofte fører med seg større utgifter. For eksempel: større omsetning av EU-prosjekter medfører større behov for å bidra med egenandel, flere disputaser medfører større kostnader til veiledning og bedømmelseskomiteer, flere avlagte eksamener medfører mer sensur og større sensorhonorarer, osv. Variasjon i resultatuttelling henger derfor ofte sammen med variasjon i utgifter – om enn med en 2-års forsinkelse.

For å motvirke **for** store reduksjoner i tildelinger og for å gi en viss sikring mot ugunstige utfall, har UMB i sin modell hatt en sikringsmekanisme som innebærer et «gulv»: Dersom sviktende resultater medfører at instituttet får en reduksjon i sitt rammebudsjett som er større enn 5 % av foregående års ramme, får det en én-gangs ekstrabevilgning slik at budsjetttildelingen ikke minker med mer enn 5 %. Denne regelen har kommet til anvendelse to ganger i de 7 årene UMB har hatt sin modell. Begge gangene var det relativt små beløp som ble gitt som ekstrabevilgning.

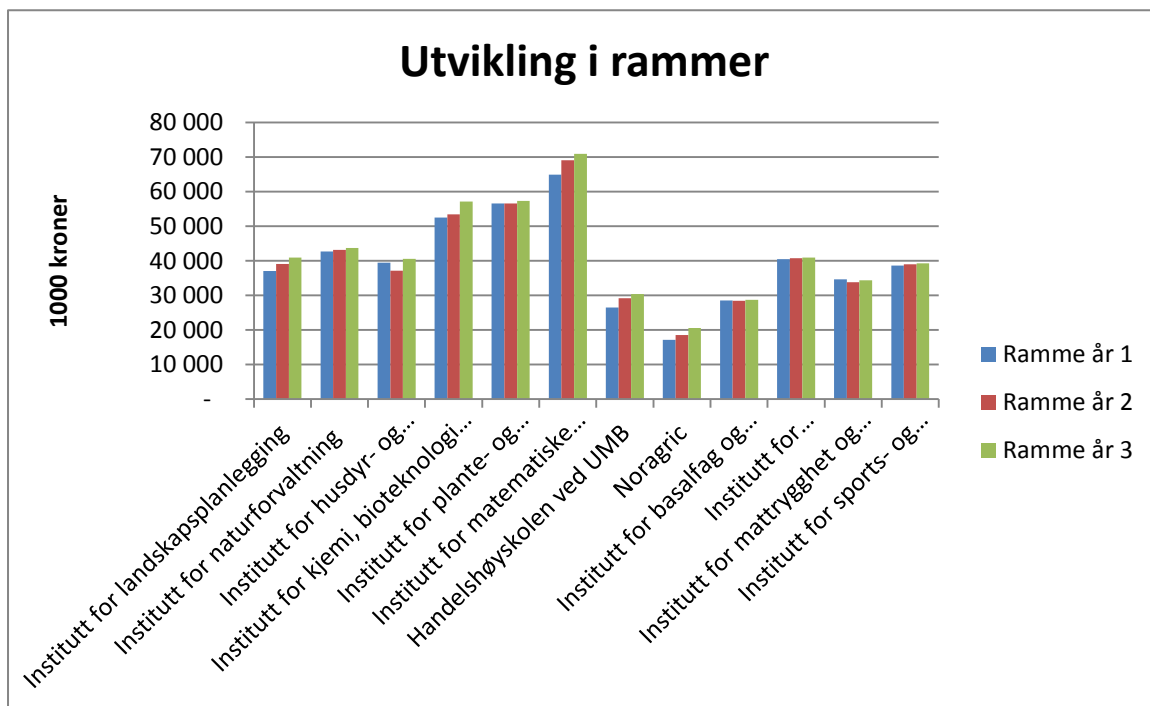
Gruppen vil derfor ikke anbefale at UMBs sikringsmekanisme videreføres i NMBUs system. Gruppen mener at det bør være unødvendig med et slikt tiltak for å motvirke variasjoner i rammetildelingene av følgende grunner:

- a. Instituttene vil ha muligheter både til å forutse og motvirke konsekvensene av variasjoner. Ettersom budsjett for ett år bygger på resultater oppnådd to år tidligere (budsjett 2014 bygger eksempelvis på resultater fra 2012), vil instituttene allerede nesten ett år før budsjettåret begynner vite omtrentlig hvor stort rammebudsjettet blir og kan gjøre tilpassinger i sitt kostnadsnivå og inntekter fra andre kilder til budsjettrammen.
- b. Instituttene kan også bruke framførte overskudd (reserver) eller underskudd fra år til år for å stabilisere sin aktivitet. De fleste instituttene har også betydelige inntekter fra eksterne kilder. Disse kan også brukes til å balansere variasjon i rammebudsjettet.
- c. UMBs erfaring er også at slike tilfeller er såpass sjeldne at de kan behandles av Universitetsstyret fra sak til sak, og ikke etter noen fast regel.

Det har vært foreslått at tildeling ikke skal baseres på resultater i ett år, men på et løpende gjennomsnitt over tre år. Dette vil imidlertid være svært uheldig for institutter som er i vekst, ved at det vil ta vil ta mange år fra de leverer økte resultater til resultatene gir full uttelling i budsjettet. I stedet for at instituttet i gjennomsnitt får uttelling 2 år etter at resultatene ble produsert, og kostnadene med dem oppsto, vil det med bruk av tre års gjennomsnitt ta 3,5 år. Slik "glatting" over flere år vil komplisere modellen, og bør være unødvendig så lenge instituttene kan framføre overskudd og underskudd.

Vi har utført et forsøk på å beregne instituttenes ramme for årene 2011 til 2013 basert på forutsetning om at modellen ble innført i 2011 på grunnlag av data fra 2009 og deretter justert med resultatdata for 2010-2011. Det er kun to tilfeller (i dette begrensede materialet) at institutter opplever fall i ramme fra ett år til neste. Største fall er for IHA som ville opplevd et fall på 6% fra 2011 til 2012, men vekst på 9% fra 2012 til 2013. Hovedårsaken er variasjon i antall doktorgrader og EU-omsetning. For disse kategoriene vet instituttene sine resultater mer enn ett år på forhånd og kan således iverksette tiltak på instituttnivå for å justere svingninger innenfor de rammene som kan forventes ved normal drift.

Figur 2 Variasjon i instituttenes ramme, forutsatt at modellen ble innført i 2011 på data fra 2009, og utviklet med data fra 2010 og 2011

7 Innfasing av modellen i 2014

Gruppen vil foreslå at den nye modellen innføres slik:

1. Instituttenes budsjettramme for 2014 beregnes på grunnlag av nåværende modeller ved henholdsvis NVH og UMB. Dette vil sikre at modellen ikke får omfordelingsvirkninger i innfasingsåret.
2. Basis-bevilgningen til hvert institutt beregnes som differansen mellom rammen i 2014 (fastsatt i samsvar med pkt 1) og hva instituttet ville fått av resultatbasert bevilgning under «ny modell», beskrevet i prinsippbeskrivelsen av modellen (over). Dette er den Basis som vil danne grunnlag for budsjett i 2015. Basis blir dermed i utgangspunktet historisk bestemt og ikke bestemt av kriterier, mål og strategier.
3. Ved beregning av ramme i samsvar med pkt 1 holdes "strategibevilgninger" utenfor. Ved UMB utgjør dette 5% av rammen som gis til instituttene (S i GUFS-modellen). Der hvor NVHs og UMBs ledelse har forpliktet seg på tidsavgrensede strategitildelinger overfor institutter,

videreføres disse som Satsinger for den resterende forpliktelsesperioden. Øvrige midler frigjøres til nye satsinger.

4. Ved beregning av ramme inngår husleiekompensasjon til instituttene. Disse tall finnes for UMB per i dag, for instituttene ved NVH må disse fastsettes i forbindelse med innføring av internhusleie.
5. Ved UMB er tildelte rekrutteringsstillinger ikke innbakt i instituttenes ramme (i 2013), mens ved NVH ligger de inne i rammen for 2013. En enhetlig regnskapsføring av disse oppnås ved at bevilgning til disse stillingene trekkes ut av rammen med samme sats som senere vil bli brukt som tildeling for hver stipendiatstilling (tilsvarende kr 742 000 pr år).

En illustrasjon av hvordan dette gjøres framgår av Tabell 4 under. I tabellen er instituttenes ramme, basis og resultatbaserte bevilgninger beregnet på grunnlag av deres resultater i 2011 og institusjonenes budsjett for 2013.

$$\text{Basis} = \text{Nettoramme} - (\text{Undervisningsresultat} + \text{Forskningsresultat})$$

Tabell 4 Illustrasjon av fastsetting av Basis, basert på resultater fra 2011 og tildelt budsjett 2013

Budsjettenhet/budsjettformål	A Netto- ramme 2013*	B Intern-husleie	C Beregnings-tekn ramme 2013 (A+B)	D U	E F	F Ny Basis (C-D-E)
Institutt for landskapsplanlegging	37 042	4 033	41 075	20 744	605	19 726
Institutt for naturforvaltning	42 700	4 001	46 701	10 194	4 386	32 121
Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap	39 483	5 457	44 940	6 319	11 442	27 179
Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap	52 464	12 625	65 089	14 404	10 007	40 678
Institutt for plante- og miljøvitenskap	56 544	7 275	63 819	10 747	7 190	45 882
Institutt for matematiske realfag og teknologi	64 933	6 163	71 096	19 310	4 074	47 712
Handelshøyskolen ved UMB	30 650	1 556	32 206	14 722	2 171	15 313
Noragric	19 337	1 508	20 845	7 410	3 414	10 021
Institutt for basalfag og akvamedisin	28 529	6000	34 529	7 930	4 828	21 771
Institutt for produksjonsdyrmedisin	40 454	6000	46 454	7 930	2 447	36 077
Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi	34 675	6000	40 675	7 930	5 334	27 411
Institutt for sports- og familiedyrmedisin	38 662	6000	44 662	7 930	887	35 845
Sum instituttene	485 473	66 618	552 091	135 570	56 785	359 736

Budsjettenhet/budsjettformål	Tildelt ramme 2013	Rekrutteringsst illinger	Intern husleie	Strategimidler	Netto- ramme 2013
Institutt for landskapsplanlegging	42 375	-	4 033	1 300	37 042
Institutt for naturforvaltning	46 701	-	4 001	-	42 700
Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap	45 290	-	5 457	350	39 483
Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap	66 536	-	12 625	1 447	52 464
Institutt for plante- og miljøvitenskap	64 349	-	7 275	530	56 544
Institutt for matematiske realfag og teknologi	71 246	-	6 163	150	64 933
Handelshøyskolen ved UMB	32 606	-	1 556	400	30 650
Noragric	21 220	-	1 508	375	19 337
Institutt for basalfag og akvamedisin	40 198	11 669	-	-	28 529
Institutt for produksjonsdyrmedisin	40 562	108	-	-	40 454
Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi	38 868	4 193	-	-	34 675
Institutt for sports- og familiedyrmedisin	40 481	1 819	-	-	38 662
Sum instituttene	550 432	17 789	42 618	4 552	485 473

7.1 Noen praktiske hensyn ved telling av resultater

1. Belønning av instituttet som produserte resultatet innebærer at alle resultater som inngår i modellen må tilordnes et institutt. Det er i prinsippet ingenting i veien for at to eller flere institutter kan dele på belønningen for et resultat (for eksempel en doktorgrad eller studiepoengproduksjonen i et emne) etter en fordelingsnøkkel som de blir enige om. Alternativt kan de sende internfaktura seg i mellom. Begge ordninger har vært praktisert ved

UMB. Dersom instituttene ikke skulle bli enige om en fordelingsnøkkel, vil fakultetsledelsen (eller universitetsledelsen) måtte bestemme den.

2. Ved NVH har studiepoeng hittil ikke vært fordelt mellom instituttene. Det foreligger ikke data som tilordner studiepoeng til enkeltinstitutter, ettersom mye av undervisningen er delt mellom flere institutter. Innføring av en modell som beskrevet over, som tildeler budsjetttramme til enkeltinstitutter ut fra deres produksjon krever at resultater registreres på enkeltinstitutt. Fordelingen av studiepoengresultat i 2012 deles mellom de fire instituttene med 25% på hver.
3. Fra 1.1.14 deles Institutt for plante- og miljøvitenskap (IPM) i to. Hvordan IPMs resultater og basis skal deles mellom de to nye instituttene må fastsettes før den tid, fortrinnsvis av UMBs ledelse i dialog med IPMs ledelse.

8 Justering for eksepsjonelle resultater i 2012

Ettersom instituttenes framtidige basisbevilgning etter det foreslåtte opplegget vil være avhengig av oppnådde resultater i 2012, kan det være grunn til å vurdere om det er behov for å korrigere for «unormalt» høy eller lav produksjon i 2012 ved beregning av Basis i 2014. Korreksjonen vil i så fall ha betydning for tildeling først i budsjett for 2015. Summen av slike korreksjoner bør være null for at ikke det skal bli et hopp i samlet budsjett til instituttene fra 2014 til 2015.

Det er også kun variasjon rundt en trend som det bør korrigeres for – og ikke for en trend. Det ser man ved å se på studiepoengproduksjonen i tabellene under. Samlet poengproduksjon er eksempelvis vesentlig høyere i 2011 enn snittet for 2009-2011.

9 Intern husleie

Alle universiteter er pålagt av KD å ha et system for internhusleie. Dette er innført ved UMB, men ikke ved NVH. Arbeidsgruppa vil foreslå at intern husleie innføres også for instituttene på Adamstuen etter samme prinsipper som ble brukt ved innføring på UMB. Så lenge det finnes data for samlet budsjett til drift og vedlikehold av bygningene på Adamstuen, og hvor stor del av arealene det enkelte institutt bruker, bør det være mulig å innføre intern husleie på en enkel måte. Det vil være nødvendig å beregne nye husleiesatser og nye bevilgninger til instituttene for dekking av husleie når nybyggene er ferdige og de fire instituttene flytter til Ås.

Bevilgningene til å dekke husleie har prinsipielle likheter med basisbevilgning til instituttene, men er for mange noe nytt og ukjent, og bør derfor inntil videre synliggjøres som separat post i grunnlaget for budsjettildeling til instituttene.

Prinsippene ved ordningen med internhusleie er:

- a. Man beregner samlet areal i ulike kategorier totalt og hvor mye av arealene i de ulike kategoriene hver enhet (hvert institutt) disponerer i utgangspunktet. (Ved UMB har man bare brukt en grov inndeling i tre kategorier: Laboratorier, undervisningslokaler, andre areal)

- b. Det beregnes en husleiepris for hver kategori av arealer. Det kan gjøres ved å fordele samlet budsjett for drift og vedlikehold av bygningsmassen på samlet areal ved institusjonen vektet etter kategori av areal.
- c. Driftsenheten fakturerer den enkelte enhet for de arealer enheten disponerer i de ulike kategorier multiplisert med fastsatt pris per enhet i de ulike kategoriene.
- d. Det utarbeides en husleiekontrakt som fastsetter leietakers (enhetens) retter og plikter i forhold til utleier (driftsenheten).
- e. Enhetene får en årlig ekstra bevilgning for å dekke husleiekostnader. Ved UMB er summen av bevilgninger til husleie noe større enn det samlede budsjett til drift og løpende vedlikehold av bygninger, ettersom Drifts- og serviceavdelingen (DSA) i utgangspunktet har et inntjeningskrav på ca kr 20 mill. (negativt budsjett).
- f. Universitetsledelsen kan justere husleiebevilgningen til enhetene, bl.a. avhengig av endringer i enhetenes aktivitetsnivå.
- g. Dersom et institutt ønsker å redusere sitt areal kan overskytende areal leies tilbake til driftsenheten, mens instituttet beholder differansen mellom bevilgning og husleiebetaling – forutsatt at driftsenheten finner annen leietaker.

Gruppen mener at det ikke bør være en veldig stor oppgave å innføre et enkelt system for intern husleie på Adamstuen fra 2014. Det bør gjøres enkelt, ettersom det uansett vil være nødvendig med en revisjon av satser, arealer og bevilgninger når aktiviteten flyttes til nytt bygg på Ås. Så vidt vi vet finnes allerede data for bygningsmasse i ulike kategorier på NVH og for hvordan de er fordelt på de enkelte enhetene. Gruppen går ut fra at det bør være mulig å ta i bruk UMBs standard husleiekontrakt også på Adamstuen, men har ikke gjort noen grundig vurdering av dette.

Våre anbefalinger kan kort oppsummeres slik:

- a. UMBs husleieordning videreføres for enhetene på Ås
- b. Det innføres intern husleie for enhetene på Adamstuen etter mønster av den ordningen som er innført på Ås. Det bør vurderes om samme standard husleiekontrakt kan benyttes.
- c. Ved flytting fra Adamstuen til Ås må nye satser, arealer og bevilgninger fastsettes for enhetene som flytter ut fra hvilke arealer enheten får til disposisjon og hvilke ressurser som må settes av til årlig drift, utvikling, vedlikehold og avskrivninger til slike arealer.
- d. Bevilgningene til instituttene for å dekke husleie synliggjøres inntil videre som separat post ved budsjettfordelingen, og i alle fall til flytting til Ås er gjennomført.

10 Spesielt om justeringer i internhusleie ved flytting til Ås

Det er viktig å huske at husleiesystemet ikke skaper penger. Utvider universitetet bygningsmassen sin og dermed får økte drifts- og vedlikeholdskostnader, må pengene dekkes inn enten (i) over varig økte tildelinger fra KD, (ii) varig økt bidrags- og oppdragsaktivitet som genererer husleieinntekter eller (iii) omdisponering fra andre formål i budsjettet. Sistnevnte er lite ønskelig, siden de i praksis lett vil gå på bekostning av faglig aktivitet.

Flytting fra Adamstuen til nytt bygg på Ås medfører sannsynligvis økte kostnader til drift og vedlikehold av bygg. Vi kan bruke Statsbyggs stipulerte utgiftsestimater på 49 millioner som utgangspunkt. Samlet budsjett for teknisk avdeling på NVH er i budsjett for 2013 ca 36 mill. Med dette utgangspunktet vil husleieøkningen tilsvare 13 millioner pr. år

Samtidig er det en forutsetning at årlig opptak til veterinærstudiet skal økes med 20, fra 70 til 90. Økt studenttall vil resultere i økt studiepoengproduksjon, og dermed økt resultatbasert tildeling til

NMBU. Det bør også forventes økt basistildeling i form av nye fullfinansierte studieplasser. De innføres gradvis over studieløpets varighet inntil alle studentkohorter er fylt opp med større kull.

I ordningen med intern husleie skjer en justering ved flyttingen ved at de fire instituttene fra Adamstuen får øket sin husleieregning. Samtidig får de en økt rammebevilgning for å dekke økte kostnader. Hvordan arealer skal fordeles i det nye bygget, hvor mye de ulike leietakerne i bygget skal betale i husleie, og hvor mye deres basisbevilgning skal justeres i forhold til økt undervisningsomfang, vil kreve en særskilt vurdering. Det er for tidlig å foreta den nå.

11 Sentre, klinikker og bibliotek

Fellesstyret har fastslått at sentrene SHF (inkludert Fôrtek), SKP og SEVU videreføres som separate budsjettenheter. Universitetsstyret fastsetter årlig en basisfinansiering for disse enhetene. For øvrig finansieres de ved inntekter fra salg av tjenester og varer til instituttene og andre – også eksterne brukere og kunder.

Fellesstyret har også bestemt at de tre klinikkene og forsøksdyrenhetene ved NVH skal inngå som integrert del av henholdsvis SportFaMed og ProdMed. Disse vil dermed inngå som grunnlag for tildeling av Basisbevilgning til de to instituttene som huser dem.

12 Prinsipper for endringer i instituttenes Basis over tid

Basis (sammen med bevilgning for internhusleie) blir gjennom vårt forslag historisk bestemt – som en residual i forhold til historisk bestemt ramme fratrasket resultatuttelling for 2012. NMBU bør tilstrebe at instituttenes Basis kan begrunnes i forhold til universitetets mål ved at de er begrunnet i instituttets aktivitet målt i forhold til forskningsbasert utdanning og forskning, forskningsformidling og forskerutdanning. (Jfr Figur 1 på side 3.) En kriteriebasert fordeling av basis vil kunne skape større legitimitet til fordelingen av disse store midlene.

Gruppen har hatt begrenset tid til å drøfte slike prinsipper, men vil gjengi relevante utdrag fra utredningen til Universitetet i Oslo (UiO 2007). Utvalget ved UiO foreslo at man prøvde en inndeling av kriteriene for tildeling av basis i fire hovedkategorier, som ved NMBU kan reduseres til to, ettersom NMBU ikke har ansvar for museumsdrift. De to kategoriene er ”forskningsbasert utdanning” og ”forskning, forskningsformidling og forskerutdanning”.

”Prinsippet om forskningsbasert utdanning – at hoveddelen av undervisningen skal utføres av personale i stillinger som kombinerer forskning og undervisning med like deler av hver aktivitet – er grunnfestet ved norske universiteter. Det har også støtte i uttalelser fra departementet og fra utdanningskomiteen i Stortinget. NOKUTs forskrifter om akkreditering stiller krav til forskningsbasering av undervisningen. Finansieringen av studieplasser må derfor ikke bare dekke de direkte utgiftene til undervisningen, men også gi rom for et visst minimum av forskning i tillegg – først og fremst i form av den tida som vitenskapelig personale bruker på forskning.” (UiO 2007, s. 31)

Departementet er tydelig på at den resultatbaserte finansieringen av studier ikke er tilstrekkelig til å finansiere forskningsbasert utdanning. Derfor har KD bevilget midler til et antall fullfinansierte studieplasser ved universiteter og høyskoler. Prinsippet for en fullfinansiert studieplass er at 60 % av

finansieringen kommer i form av en økning i institusjonens Basis, mens 40 % kommer i form av resultatbasert tildeling for de studiepoeng studenten har avlagt. Det må forstås slik at det også bør være et visst samsvar mellom instituttenes undervisningsomfang og deres basisbevilgning begrunnet i utdanning.

Noen institutter kan ha behov for spesielt kostbar infrastruktur, fasiliteter eller metoder i undervisningen. Ettersom KD differensierer i satsene for de ulike utdanningskategoriene, snakker vi om kostnader som er større enn den differensieringen som allerede ligger inne i forskjellen i satsene for utdanningsinsentivene i kategori A til F. Det kan eksempelvis være kostnader til klinikkdirift som er nødvendig i undervisningen.

Prinsippet om tildeling av basis på grunnlag av forskningsbasert utdanning innebærer at noe forskning allerede er finansiert under denne overskriften. Det gjelder særlig tidskostnaden for personer i kombinerte undervisnings- og forskerstillinger.

Noen institutter driver forskning som i sin natur er spesielt kostbar, fordi den krever dyrt utstyr, laboratorier, klinikker, osv. Dette er et element som kan vektlegges ved fastsetting av Basis for instituttene.

Forskerutdanning krever innsats i veiledning ut over det som dekkes opp gjennom den resultatbaserte belønningen for ferdige doktorgrader. Antall doktorgradsstudenter kan dermed eksempelvis også være et element som inngår i fastsetting av Basis.

Ettersom Basis skal ha preg av langsiktighet, og instituttenes rammer i stor grad er bundet opp i lønninger til fast ansatte, kan det være problematisk å gjøre store og raske endringer i fordelingen av basis mellom instituttene – dersom Universitetsstyret skulle ønske å gjøre det. Én måte kan være å disponere økte inntekter, for eksempel nye fullfinansierte studieplasser (i den grad de ikke er øremerket eller pålagt føringer fra KD), til de instituttene hvor Universitetsstyret mener at Basis bør økes.

13 Øremerkede tildelinger fra KD - rekrutteringsstillinger

NVH og UMB har fått tildelt et antall stipendiat- og postdoc-stillinger, til sammen omtalt som rekrutteringsstillinger. Disse er øremerket i den forstand at NMBU ikke kan omdisponere bevilgningene gitt fra KD til disse rekrutteringsstillingene til andre formål. Institusjonenes styrer fordeler stillingene til instituttene etter litt forskjellige kriterier – delvis ut fra strategiske vurderinger (satsinger) og (ved UMB) delvis ut fra en formel basert på instituttenes størrelse og publiseringsomfang.

Universitetsstyret må ta stilling til om det selv skal fordele disse stillingene, eller om det skal overlates til fakultetene å fordele noen eller alle, og eventuelt hvilke kriterier som bør anvendes ved fordelingen av stillingene. Noen mulige kriterier er:

- Nasjonale rekrutteringsbehov innen et fagområde
- Veiledningskapasitet (for eksempel målt ved antall førsteamanuenser og professorer)
- Forskningsmiljø (for eksempel målt ved publiseringspoeng per fagårsverk)
- Utnytting av stillingene og antall som fullfører med doktorgrad
- Andre hensyn nedfelt i NMBUs strategi og føringer fra departementet

13.1 Fordeling i 2014

Stillinger som blir ledige og skal besettes i 2014 bør lyses ut tidlig i 2014 for at årets masterkandidater kan være mulige søkere, og være besatt til august 2014. For at utlysning av disse stillingene ikke blir urimelig forsinket, vil arbeidsgruppa foreslå at styrene ved henholdsvis NVH og UMB for 2014 fordeler rekrutteringsstillinger etter sine vanlige kriterier.

13.2 Satser for rekrutteringsstillingene

NVH og UMB opererer med ulike kronesatser for stipendiatstillingene. Forskningsrådet bevilger for 2013 kroner 907 000 per stipendiatstilling per år. Det samme gjør Departementet for 9 av UMBs stipendiatstillinger. For de øvrige bevilger KD kroner 742 000 per år.

UMB bevilger til instituttene en fast sats per stipendiatstilling tilsvarende til KDs lave sats – Kr 742 000 for alle stipendiatstillingene til lønn og drift ("matpakke"). Differensen mellom høy sats og lav sats (ca kr 900 000) brukes til å styrke posten for innkjøp av vitenskapelig utstyr. NVH bevilger til sine institutter en lavere sats – kr 611 000 per stipendiat per år.

Vi vil foreslå at NMBU bruker én fast sats for alle stipendiatstillingene, og at man bruker departementets "lave" sats – tilsvarende kr 742 000 i 2013. Dette beløpet omfatter også den såkalte "matpakken" til drift. "Merkostnaden" ved å øke satsene for NVHs stipendiatstillinger «finansieres» ved å trekke ut av basisbevilgningen til de fire instituttene kr 742 000 per stipendiatstilling de har fått tildelt. Deretter får de, under overskriften strategiske satsinger, en bevilgning på kr 742 000 per rekrutteringsstilling de har. Dermed blir budsjettildeling til instituttene upåvirket, bortsett fra at begrunnelsen for tildelingen justeres. Først når stipendiatstillinger omfordeles mellom institutter, vil endringen få reelle budsjettmessige konsekvenser for de instituttene det gjelder.

14 Satsingsmidler

Med «satsingsmidler» vil vi her mene midler som ikke er bundet opp i rammetildelingene til instituttene, sentre og bibliotek, til løpende kostnader til drift, vedlikehold og utvikling av infrastruktur, eller til felles administrasjon for universitetet. Slik sett utgjør «satsingsmidlene» en residual eller rest: Dette er de frie midlene som styret kan disponere til ulike strategiske satsinger. Vi har i det foregående kategorisert rekrutteringsstillingene under overskriften strategiske satsinger. Disse er av KD øremerket til dette formålet, men Universitetsstyret kan omfordele dem mellom fakulteter, institutter og fagområder. Universitetsstyret kan velge å gi seg selv større frihetsgrader til nye satsinger ved å kutte i rammetildelingene til instituttene, eller i fellesadministrasjonen – eller andre av postene nevnt foran. Men styret kan også velge å bruke av disse midlene for å styrke basisbevilgning til ett eller flere institutter.

Forskjellen mellom satsinger og basis i budsjettmodellen til instituttene er at satsinger er **tidsavgrensede**, mens basis i prinsippet er å oppfatte som langvarig uten noen bestemt tidsavgrensning. Det forhindrer ikke at universitetsstyret kan velge å kutte i basis til ett eller flere institutter. Ettersom satsingene er tidsavgrensede, er det viktig at det allerede i utgangspunktet er en plan for hva som skjer når de fases ut: Vil oppgavene da avsluttes, eller vil de finansieres på annen måte.

Ved en gjennomgang av budsjettene for NVH og UMB finner vi følgende poster som har preg av å være satsinger – i den forstand at de er tidsavgrensede tiltak som disponeres av instituttene:

Tiltak	Beløp (1000)	Varighet	Kommentar
--------	--------------	----------	-----------

	kroner)		
UMB			
Midler til innkjøp av vitenskapelig utstyr	6.000		Så lenge US opprettholder tildelingen
Støtte til senter for fremragende forskning	1.200	10 år	Senterets levetid
Støtte til oppstart av nye studietilbud (de får ikke resultatbasert finansiering før 2-3 år etter oppstart.)	163	1 år	Kun en som er i løpet nå
Strategisk tildeling knyttet til kunstnerisk arbeid-ILP	500		Ingen varighet angitt
Strategisk styrking av grunnfagmiljøet-IKBM	647		Ingen varighet angitt
Etikk innen forskningen	110		Ingen varighet angitt
Administrasjon av grunnstudiet	420		Ingen varighet angitt
Bioenergi	1.800	2 år	
Matsatsningen	4.261	3 år	
Tverrforsk	600	2 år	
NVH			

UMB har hatt et "strategipott" i sin budsjettmodell til instituttene. Potten har blitt tilført 5% av rammen til instituttene. Noen av tiltakene som har vært finansiert over denne posten har hatt preg av supplerende av basisbevilgningen, ettersom beløpene har ligget fast fra år til år. Det foreslås at de legges til rammen for de instituttene som har fått disse tildelingene. Andre tildelinger har vært gitt for en avgrenset periode og med en nedtrapping fra år til år. Noen av disse tildelingene er gitt tilsagn for også for 2014, 2015 og 2016. Men midlene vil gradvis frigis og gå tilbake til "potten".

Universitetsstyret må ta stilling til hvor stor del av midlene til satsinger skal fordeles av fakultetsstyrene og hvor mye det selv vil fordele direkte.

Som for rekrutteringsstillingene, kan det bli travelt for det nye styret for NMBU å fatte beslutninger om hvordan satsingsmidler for 2014 skal fordeles tidlig nok til at midlene kan "settes i arbeid" i 2014. Vi vil derfor foreslå at styrene for NVH og UMB for 2014 fremmer forslag til fordeling i 2014 av de midlene som hver av de to enhetene bringer inn i NMBUs budsjett.

15 Eksterne prosjekter- Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet

For håndtering av inntjening fra bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) og salg av varer og tjenester vil utvalget forslår at det arbeidet som er igangsatt ved institusjonene med innføring av den såkalte TDI-modellen videreføres. TDI-modellen er en felles modell for beregning av indirekte kostnader som er utviklet på Universitets- og høyskolerådets initiativ. Fordelingen av overhead mellom instituttene og sentralledet må vurderes i sammenheng med innføringen av internhusleie da dette medfører at en større del av de indirekte kostnadene vil ligge på instituttene.

16 Appendix: Historiske resultatdata

Utvikling 2009-2011, studieproduksjon i KD-kroner				
	2009	2010	2011	Snitt
Institutt for landskapsplanlegging - ILP	25 450	28 499	31 914	28 621
Institutt for naturforvaltning - INA	13 069	13 509	15 683	14 087
Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap - IHA	7 961	8 468	9 721	8 717
Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap - IKBM	19 999	20 079	22 160	20 746
Institutt for plante- og miljøvitenskap - IPM	18 215	15 579	16 534	16 776
Institutt for matematiske realfag og teknologi – IMT	22 596	26 053	29 708	26 119
Handelshøyskolen ved UMB	17 305	20 187	22 649	20 047
Institutt for internasjonale miljø- og utviklingsstudier Noragric	9 363	10 728	11 400	10 497
Institutt for basalfag og akvamedisin	11 938	11 877	12 200	12 005
Institutt for produksjonsdyrmedisin	11 938	11 877	12 200	12 005
Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi	11 938	11 877	12 200	12 005
Institutt for sports- og familiedyrmedisin	11 938	11 877	12 200	12 005
Sum	181 710	190 611	208 568	193 630

”KD-kroner betyr at studiepoengene er vektet i forhold til hvilken kategori de tilhører, jfr Tabell 3.

Publikasjonspoeng				
	2009	2010	2011	Gj.snitt
Institutt for landskapsplanlegging	26,5	32,8	23,7	27,7
Institutt for naturforvaltning	76,9	89,8	62,2	76,3
Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap	56,4	60,0	81,2	65,9
Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap	57,6	75,2	72,0	68,3
Institutt for plante- og miljøvitenskap	44,6	60,4	56,7	53,9
Institutt for matematiske realfag og teknologi	42,8	54,0	48,7	48,5
Handelshøyskolen UMB	27,9	19,9	37,2	28,3
Noragric	28,9	33,0	43,8	35,2
Institutt for basalfag og akvamedisin	23,4	33,6	35,1	30,7
Institutt for produksjonsdyrmedisin	26,5	26,3	28,5	27,1
Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi	44,0	42,8	48,1	45,0
Institutt for sports- og familiedyrmedisin	10,6	33,4	24,5	22,8
	466,1	561,2	561,7	529,7
NB. 3 ukjente publikasjonspoeng er lagt inn hos Inst for Basal&akvamedisin				

Dr. grader	2009	2010	2011	Gj.snitt
Institutt for landskapsplanlegging	1	1	0	0,7
Institutt for naturforvaltning	7	7	10	8,0
Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap	15	14	21	16,7
Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap	11	7	18	12,0
Institutt for plante- og miljøvitenskap	7	9	8	8,0
Institutt for matematiske realfag og teknologi	3	9	6	6,0
Handelshøyskolen UMB	3	8	3	4,7
Noragric	2	4	6	4,0
Institutt for basalfag og akvamedisin	6	3	4	4,3
Institutt for produksjonsdyrmedisin	3	6	5	4,7
Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi	11	8	11	10,0
Institutt for sports- og familiedyrmedisin	1	0	1	0,7
Sum	70	76	93	79,7

Sted (alle tall i 1000 kr)	Tildeling NFR ¹⁾				Tildeling EU ²⁾			
	2009	2010	2011	Gj.snitt	2009	2010	2011	Gj.snitt
Institutt for landskapsplanlegging	1 757	1 223	1 144	1 375	0	0	0	0
Institutt for naturforvaltning	10 424	12 054	13 796	12 091	1 347	969	-661	552
Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap	27 609	33 290	26 640	29 180	6 220	1 810	3 597	3 876
Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap	27 260	34 669	33 892	31 940	639	1 643	1 745	1 342
Institutt for plante- og miljøvitenskap	17 146	36 610	26 137	26 631	1 720	325	2 409	1 485
Institutt for matematiske realfag og teknologi	11 111	14 602	15 258	13 657	71	0	348	140
Handelshøyskolen UMB	2 064	3 002	7 162	4 076	445	162	51	219
Noragric	2 998	2 409	12 063	5 823	0	0	0	0
Institutt for basalfag og akvamedisin	19 252	15 652	12 889	15 931	874	2 003	2 038	1 638
Institutt for produksjonsdyrmedisin	11 410	8 637	11 988	10 678	306	252	0	186
Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi	16 732	11 502	10 534	12 923	0	493	0	164
Institutt for sports- og familiedyrmedisin	0	1 298	1 790	1 029	0	0	0	0
Sum	147 763	174 948	173 293	165 335	11 621	7 657	9 527	9 602

¹⁾ Tildelte midler NFR er midler som er utbetalt fra NFR i regnskapsåret korrigert for midler videreformidlet til kontraktspartnere

²⁾ Tildelte midler EU er midler knyttet til Eus rammeprogrammer som er utbetalt fra EU i regnskapsåret